

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sportmenliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Alp Kaan Kilci*, Zekeriya Göktaş*, Nahit Özdayı*

*Arş. Gör. Balıkesir Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, alpkaankilci@balikesir.edu.tr

*Doç. Dr. Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, zgoktas@balikesir.edu.tr

*Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, nahitozdayi@balikesir.edu.tr

ÖZET

Sportmenlik, sporun ruhuna uygun olarak nasıl davranılacağını ileri süren erdemli davranışlar olarak tanımlanabilir (Stornes, Bru, 2002). Sportmenlik kavramını sorumlu ve düşünceli bir sporcu olarak rekabet halinde dürüstlük olarak ifade edilebildiği gibi, rakibe saygı, kibarlık, cana yakınlık, şefkat ve cömertlik gibi kavramlarla da tanımlanabilir (Stornes, Ommundsen, 2004). Bu çalışmanın amacı; beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin sportmenliğe karşı olan tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilip, Balçıkınlı (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlayan "Sportmenlik Yönelimi Ölçeğini" kullanılmıştır. Çalışmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören, tesadüfi yöntem seçilen ve aktif spor yapan 200 öğrenci katılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımsız gruplar T-Testi ve Anova uygulanmıştır. Öğrencilerin sportmenliğe yönelik anket soruları verdikleri cevapların ortalamalarına bakıldığında aritmetik ortalamalarının 3,72 yani olumlu düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterirken ($p < 0,05$), yaş, branş, öğrenim gördükleri bölüm, aile gelir düzeyi değişkenlerine göre herhangi anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Kadın sporcuların sportmenliğe yönelik tutumları ($X=3,94$) erkek sporculara göre ($X=3,68$) sportmenliğe yönelik tutumları daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Sportmenlik, Beden Eğitimi, Tutum

Investigation of The Attitudes of Physical Education And Sports School Students Sportsmanship

ABSTRACT

Sportsmanship can be defined as virtuous behavior that promotes how to behave in accordance with the spirit of sports (Stornes, Bru, 2002). The concept of sportsmanship can be expressed as honesty in competition as a responsible and thoughtful athlete, as well as concepts such as respect for rivalry, kindness, intimacy, compassion and generosity (Stornes, Ommundsen, 2004). The purpose of this study is; the attitudes of the students attending physical education and sports college to sportsmanship are examined in terms of various variables. "Sportsmanship Orientation Scale" developed by Vallerand et al. (1997) and adapted to Turkish by Balçıkınlı (2010) was used as data collection tool in the study. 200 students participated in Balıkesir University Physical Education and Sports School, selected random methods and active sports in 2017-2018 academic year. In the analysis of the data, descriptive statistics, independent groups T-Test and Anova were applied. Survey questionnaires for sporting students show that the average of the answers is 3.72, which means that the arithmetic averages are at a positive level. While the attitudes of the students to sportsmanship differ according to gender variable ($p < 0,05$), there is no significant difference according to the age, branch, education department, family income level variables ($p > 0,05$). Female athletes' attitudes toward sporting attitude ($X = 3.94$) are higher than those of male athletes ($X = 3.68$).

Keywords: Sportsmanship, Physical Education, Attitude

GİRİŞ

Spor gelişen teknolojinin, hızla kentleşmenin ve diğer yaşam koşullarının bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltır. Bunların insan üzerindeki olumsuz fizik moral etkilerini hafifletmek,

dolayısıyla sağlıklı bir toplum yaratmak için beden eğitimi ve spor aktivitelerini örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bulunan öğrenciler için vazgeçilmez bir alışkanlık haline getirmek, bir ulus için gelişmenin ve kalkınmanın temel taşıdır (Koca, 2006). İnsan eğitiminin, oyunla başladığı düşünüldüğünde spora yönelme, yönlendirilme kişinin sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi açısından çok önemlidir. Eğitim amaçlı beden eğitimi hareketlerini anaokullarında beden eğitimi, ilköğretim okullarında beden eğitimi ve lisede beden eğitimi şeklinde sınıflandırabiliriz. Beden eğitimi ve sporun tanımları ana hatları ile yurt içi ve yurt dışındaki çalışmalarda benzerlikler göstermektedir. (Balyan, 2009).

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde bulunan birey, ergenlik döneminde önemli değişim ve gelişim göstermektedir. Dünya genelinde yaygın olarak kullanılan ve İngilizce bir deyim olan Fair-play'in "sporda centilmenlik" anlamına geldiği bilinmektedir. Sportmenlik insan onuruna gösterilen saygının ifadesi olarak ortaya çıkmış daha sonraları sporun her aşamasında hakça ve dürüstçe oyun oynamanın ahlaki ilkesi çerçevesinde kendisini kabul ettirmiştir (Pehlivan, 2004). Sporda centilmenlik ülkemizde daha yaygın olarak sportmenlik kavramı olarak kullanılmaktadır (Koç, 2013). Sportmenlik sporun ruhuna uygun davranışların bütünüdür (Stornes ve Bru, 2002).

İnsanı insan yapan psikolojik, biyolojik ve sosyal değerler; kişilik, karakter ve benzeri özellikler bu dönem içerisinde gelişerek ömür boyu sürdürülen davranışlar olarak karşımıza çıktığı belirtilmiştir (Kırımoğlu, 2007). Gençlik ve spor ile ilgili politikaların ergenlerde başarıya ulaşabilmesi de, ancak bu dönem içerisinde ergenlerin özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun okul çevresi oluşturmakla mümkün olabileceği ve bu çevre içerisinde şüphesiz beden eğitimi dersi ve sportif faaliyetlerin önemli yer tuttuğu vurgulanmıştır. İnsanın fiziksel olduğu gibi zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimine katkı yapması beklenen sporun, günümüzde bizzat sosyal ahlaka aykırı davranışları öğrenme ve sergileme aracına dönüşmesi ülkemizdeki sporun geleceğini tartışmalı hale getirdiği iddia edilmiştir (Yapan, 2007).

Spor kavramı içerisinde öne çıkan, aslında bir ahlak kavramı ve eğitim ilkesi olarak kabul edilen sportmenlik; oyun kurallarına uyma, başkalarına saygı, hak, adalet, centilmenlik gibi insani özellikleri içerirken; hilekarlık, yalan, kurallara uymama gibi toplum tarafından kabul edilmeyen davranışları da reddettiği ifade edilmiştir (Koç ve Güllü, 2016). Sportmenlik, sporcu erkek ya da sporcu kadından beklenen davranışlar olarak açıklanabilir. Sportmenliğin tanımı; "kaybedebilen ya da şikâyet etmeden mağlup olabilen, kural dışı davranışlarla kazanmayan ve rakibine iyilik, cömertlik ve nezaketle davranan kişi" olarak da yapılır (Türkmen ve Varol, 2015). Pehlivan'a göre (2004), fair-play (sportmenlik) kavramı en başta insan onuruna gösterilen saygının ifadesi olarak ortaya çıkmıştır ve sporun her aşamasında ve her türünde hakça ve dürüstçe oyun oynamaya neden olan bir ahlaki ilke olarak kendini kabul ettirmiştir.

1926'da, çocukluk oyunlarından uluslar arası maçlara hayatın tüm bakış açılarıyla ilgili olarak sportmenliğin ilkelerini yaymak için kurulan Uluslararası Sportmenlik Birliği sekiz adet kural koymuştur. Bunlar şöyledir:

- Kurallara uyun.
- Takım arkadaşlarınıza bağlı kalın
- Kendinizi zinde tutun
- Öfkenizi kontrol edin

- Oyununuzu şiddetten uzak tutun
- Kazandığınızda övünmeyin
- Mağlubiyette yıkılmayın
- Sağlıklı bir vücut için sağlam ruhlu ve açık fikirli olun. (Türkmen ve Güllü, 2015).

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportmenliğe yönelik tutumlarını belirlemektir.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilip, Balçıkınlı (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlayan "Sportmenlik Yönelimi Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik, iki bağımsız grup ortalamaları arasındaki karşılaştırmalarda T-Testi, ikiden fazla grup ortalamalarının analizinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır. Çalışmanın Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.77 bulunmuştur.

Çalışmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören, tesadüfi yöntem seçilen ve aktif spor yapan 200 öğrenci katılmıştır.

Tablo 1. Sportmenlik yönelimi ölçeği betimsel istatistik sonuçları

	N	X
1.Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.	200	3,65
2.Hakem kararlarına uyarım.	200	3,68
3.Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.	200	3,85
4.Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.	200	3,81
5.Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım	200	3,65
6.Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım	200	3,90
7.Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam	200	3,90
8.Eğer limden gelirse haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum	200	3,70
9.Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım	200	3,80
10.Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım	200	3,82
11.Eksiklerimi gidermen için neler yapacağımı düşünürüm	200	3,76
12.Rakibim sakatlandığında yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim	200	3,76
13.Galip geldiğimde bile kaybeden takımın gayretini takdir ederim	200	3,84
14.Hatalı karar verdiğimde bile hakeme olan saygımı kaybetmem	200	3,62
15.Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir	200	3,83
16.Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım	200	3,68
17.Kazansamda kaybetsemde rakibimle tokalaşırım	200	3,89
18.Hakemler dışında resmi maç saha görevlilerinin uyarılarında dinlerim	200	3,81
19.Antrenmanlarda elimden gelen herseyi yaparım	200	3,89
20.Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona veririm	200	3,78
ORTALAMA		3,72

Tablo 1'e bakıldığında öğrencilerin sportmenlik yönelimi ölçeğine verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3,72 çıkmıştır. En yüksek aritmetik ortalamaya sahip maddelerin (X=3,89) "Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım" ve "Kazansamda kaybetsemde rakibimle tokalaşırım", en düşük ortalamaya sahip maddenin ise (X=3,62) ile olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Cinsiyet	n	X	f	p*
Kadın	78	3,94	1,24	0,01
Erkek	122	3,68		

Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). (Tablo 2). Kadın öğrencilerin ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumlarının bölüm değişkenine göre dağılımı

Bölüm	n	X	f	p
Spor Yöneticiliği	71	3,74	1,83	0,83
Antrenörlük Eğitimi	89	3,78		
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	40	3,83		

Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler ile sportmenliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumlarının yaş değişkenine göre dağılımı

Yaş	n	X	f	p
18-21	66	3,92	1,86	0,15
22-25	108	3,73		
26+	26	3,63		

Tablo 4'e bakıldığında öğrenciler arasındaki yaş farklılıkları ile sportmenliğe yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 5. Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumlarının branş değişkenine göre dağılımı

Branş	n	X	f	p
Bireysel	91	3,8720	0,53	0,13
Takım	109	3,7101		

Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumları ile branş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 5).

SONUÇ

Araştırmada elde edilen verilere göre öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutum ortalamalarının olumlu yönde olduğu görülmektedir ($X=3,78$) (Tablo 1).

Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 2). Genel olarak kadınlardan beklenen Temel görevler; duygusal olmaları, işbirliği yapmaları, bakım ve ilgi göstermeleridir. Erkeklerin ise bağımsız davranmaları, aileyi temsil etmeleri, rekabetçi olmaları beklenmektedir (Temel & Aksoy, 2001). Koç ve Güllü (2015) ortaokul öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmalarında kızların erkeklere

oranla daha sportmen ve daha az saldırgan olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Miller ve ark. (2004) ise, yarışmacı genç bay ve bayan futbolcuların sportmenliklerini inceledikleri çalışmalarında beklemedikleri bir şekilde kızlar ile erkekler arasında anlamlı bir fark tespit edememişlerdir. Yapıcı ve Zengin'e (2003) göre kadınlar, çevrelerine şefkat, merhamet ve sevgi ile bakarlar Kadınların bu yetiştirilme süreci ve çevrenin onlardan beklentileri evrensellik, yardımseverlik ve uyum gibi değerlerinin erkeklere göre daha fazla bulunması kadın bireylerin daha centilmen bir yapıya sahip oldukları söylenebilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler ile sportmenliğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<0,05$) (Tablo 3). Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerin öğrencilerin sportmenliğe bakış açılarını etkilememektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler arasındaki yaş farklılıkları ile sportmenliğe yönelim tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<0,05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin sportmenliğe yönelik tutumları ile branş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<0,05$) (Tablo 5). Buna göre bireysel sporlar ile uğraşan sporcular ile takım sporu yapan sporcuların sportmenliğe yönelik tutumları değişiklik göstermemektedir.

KAYNAKÇA

- Balçıkanoğlu Gs. (2010). Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, Xv(1), 1-10.
- Balyan M (2009). İlköğretim 2. Kademe Ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri Ve Öz-Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kırımoğlu H (2007): İlköğretim Iı. Kademe Öğrencilerinin Madde Kullanımı Ve Bağımlılığını Önlemede, Okul Yöneticisi, Beden Eğitimi Ve Rehber Öğretmenlerin Bilgi, Görüş Ve Önerileri (Ankara İl Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koca C (2006). Beden Eğitimi Ve Spor Alanında Toplumsal Ve Kültürel Yeniden Üretim. Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç Y, Güllü M (2017): Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Spormetre Dergisi, 15 (1), 19-30.
- Koç Y. (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (Bedisdö): Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 15-1.
- Miller Bw, Roberts Gc, Ommundsen Y (2004): Effect Of Motivational Climate On Sportspersonship Among Competitive Youth Male And Female Football Players. Scandinavian Journal Of Medicine & Science İn Sports. 14; 193-202.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri Ve Önemi. Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, Iı (2) 49-53.
- Stornes, T., Bru, E. (2002) "Sporcu Liderliği Ve Algıları: Ergen Hentbolcuların Sporcu Ve Algılanan Liderlik Algısının İncelenmesi", Avrupa Spor Bilimleri Dergisi, 2(6), Pp. 1-15.
- Stornes, T., Ommundsen, Y. (2004). "Başarı Hedefleri, Motivasyonel İklim Ve Spor Çalışmaları: Genç Hentbol Oyuncularının İncelenmesi", İskandinav Eğitim Dergisi, 48(2), Pp. 205-221.
- Temel, Z. F., & Aksoy A. B. (2001). Ergen Ve Gelişimi: Yetişkinliğe İlk Adım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Türkmen M, Varol S (2015): Beden Eğitimi Ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi: (Bartın İl Örneği). International Journal Of Contemporary Educational Studies (Intjces) 1, 42-64.
- Yapan Ht (2007): Spor Ahlakı. Gaziantep: Merkez Ofset.
- Yapıcı, A., & Zengin, S. Z. (2003). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 1(4), 173-206.

